

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологічний спецпрактикум по роботі з персоналом»

професійний обов'язковий освітній компонент
за освітньо-професійною програмою «Робота з персоналом»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах на 2024-2025
навчальний рік.

Протокол від «23» серпня 2024 року № 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Психологічний спецпрактикум по роботі з персоналом»

2024 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Психологічний спецпрактикум по роботі з персоналом» сприяють розвитку професійного мислення в здобувачів вищої освіти.

Даний курс передбачає вивчення організації роботи психологів ДСНС під час забезпечення службової діяльності аварійно-рятувальних служб, особливостей роботи психолога в екстремальних ситуаціях, надання невідкладної психологічної допомоги тим, хто її потребує, аналіз психологічних наслідків діяльності персоналу ДСНС під час виконання професійних обов'язків в умовах ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного, техногенного та соціального походження, формування вмінь надання психологічної допомоги в гострий період розвитку травми після надзвичайної ситуації та здійснення психологічного супроводження професійної діяльності.

Основний результат, якого мають досягти здобувачі вищої освіти у ході вивчення навчальної дисципліни, є формування умінь з реалізації психологічного забезпечення службової діяльності аварійно-рятувальних служб. З метою активізації самостійної роботи програма містить семінарсько-практичні заняття, а також перелік завдань для самостійної роботи. Для підсумкового контролю програмою курсу передбачено проведення екзамену.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Боснюк Валерій Федорович, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах факультету управління та захисту населення, кандидат психологічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, викладацька кафедри ПДОУ.
E-mail	bosnyk@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	- психологія копінг-поведінки в різноманітних ситуативних контекстах; - дослідження ментальних ресурсів саморегуляції.
Професійні здібності	- досвід практичної роботи на посаді психолога центру психологічного забезпечення в ДСНС України; - значний досвід викладацької діяльності.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Боснюк В.Ф. Психологічний аспект надання першої медичної допомоги в екстремальних ситуаціях. Проблеми та перспективи розвитку забезпечення безпеки життєдіяльності: Зб. наук. праць X Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, курсантів та студентів (Львів, 27 березня

- 2015 року). Л.: ЛДУБЖД, 2015. С. 223-224.
2. Боснюк В.Ф., Олефір В.О., Перелигіна Л.А. Інтелектуально-емоційний ресурс копінг-поведінки рятувальника. Х.: ХНАДУ, 2016. 196 с.
  3. Боснюк В.Ф. Психологічні особливості професійної відповідальності рятувальника. Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць. Вип. 20. Харків: НУЦЗУ, 2016. С. 15-23.
  4. Боснюк В.Ф. Особливості адаптації психологів-випускників ДСНС України до професійної діяльності. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції: «Сучасний стан психологічного забезпечення професійної діяльності сил охорони правопорядку» (Харків, 25 листопада 2016 року). Х.: Національна академія НГУ, 2016. С. 5-6.
  5. Боснюк В.Ф. Особливості сприйняття образу психолога ДСНС України. Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць. Вип. 21. Харків: НУЦЗУ, 2017. С. 22-30.
  6. Боснюк В.Ф. Особливості експрес-діагностики психічних станів особистості в зоні надзвичайної ситуації. Матеріали 19 Всеукраїнської науково-практичної конференції: «Сучасний стан цивільного захисту України та перспективи розвитку» (Київ, 10-11 жовтня 2017 року). Київ: ІДУЦЗ, 2017. С. 54-56.
  7. Сергієнко О.О., Перелигіна Л.А., Боснюк В.Ф., Михлюк Е.І., Попов В.М., Куфлієвський А.С. Психопрофілактика та психокорекція професійного відчуження у працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Х.: НУЦЗУ, 2021. 133 с.
  8. Боснюк В.Ф., Олефір В.О. Когнітивний компонент суб'єктивного благополуччя особистості в ситуації пандемії COVID-19. Психологічний часопис: науковий журнал. Том 7. Вип. 4 (48). Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, 2021. С. 57-68.
  9. Валерій Боснюк. Можливості розвитку суб'єктивного благополуччя у працівників ризиконебезпечних професій. Проблеми

	екстремальної та кризової психології. № 2(4). Х.: НУЦЗУ, 2022. С. 5-15. https://doi.org/10.52363/dcpp-2022.2.1
	10. Професійні стереотипи та їх вплив на успішність діяльності рятувальників: монографія / Крещук К. Ю., Перелигіна Л. А., Боснюк В. Ф., Михлюк Е. І., Швалб А. Ю. Х.: ФОП Бровін О.В., 2023. 204 с.

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 434. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: одержання знань і необхідних навичок здобувачами вищої освіти з питань організації діяльності психологічної служби ДСНС, особливості надання допомоги постраждалим в зоні надзвичайної ситуації та в гострій фазі розвитку психічної травми.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	обов'язкова професійна
Рік підготовки	4 курс
Семестр	8
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	4
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	120
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	12
- практичні заняття (годин)	-
- семінарські заняття (годин)	2
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	106
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного навчання необхідне опанування навчальними дисциплінами: психологічне консультування персоналу організацій, психологія екстремальних та кризових ситуацій в організації, психологія здоров'я та психосоматика, психологічна підготовка та готовність до діяльності в екстремальних умовах, психологія професійної деформації та деструкцій, психологія управління персоналом.

4. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Робота з персоналом» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПР
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПР2.
- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	ПР9.
- Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	ПР16.
Дисциплінарні результати навчання	ПР
- Розробляти та застосовувати комплекс організаційно – психологічних заходів спрямованих на формування, збереження, підтримку та відновлення оптимальної працездатності персоналу організацій.	ПР23.
- Розуміти організаційно-психологічні особливості виконання професійної діяльності в повсякденних, кризових та екстремальних ситуаціях персоналу організацій.	ПР24.

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та спеціальні)	ЗК, СК
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК1.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ЗК2.
Очікувані компетентності з дисципліни	СК
- Здатність виявляти і вирішувати організаційні проблеми та завдання організацій детерміновані психологічними факторами.	СК12.
- Здатність здійснювати психологічне вивчення і оцінку персоналу організацій, формулювати обґрунтовані висновки та пропозиції.	СК13.

- Здатність здійснювати психологічний супровід професійної діяльності персоналу організацій з урахуванням організаційно-психологічних особливостей професійної діяльності.	СК14.
- Здатність розробляти та застосовувати психолого-організаційні технології з надання психологічної допомоги персоналу організацій.	СК15.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Організація і особливості роботи психологів з персоналу організацій.

Тема 1.1. Характеристика психологічної роботи в ДСНС.

Тема 1.2. Теоретико-методологічні передумови успішного оволодіння професією психолога ДСНС.

Тема 1.3. Нормативно-правові засади діяльності психологічного забезпечення системи ДСНС

Тема 1.4. Психологічне вивчення особового складу ДСНС.

Тема 1.5. Особливості вивчення соціально-психологічного клімату в пожежно-рятувальних підрозділах ДСНС.

МОДУЛЬ 2. Робота психолога в екстремальних ситуаціях.

Тема 2.1. Специфіка роботи психолога в зоні надзвичайної ситуації.

Тема 2.2. Особливості діяльності спеціалістів психологічної служби на місці надзвичайної ситуації.

Тема 2.3. Психодіагностика психічних розладів в зоні надзвичайної ситуації.

Тема 2.4. Екстрена психологічна допомога населенню в екстремальних ситуаціях.

Тема 2.5. Дебрифінг як метод психологічної корекції посттравматичних стресових розладів.

Тема 2.6. Психологічний супровід як модель психологічної допомоги в період кризи.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота	
8 - й семестр						
Модуль 1						

Тема 1.1	12	1			11	
Тема 1.2	12	1			11	
Тема 1.3	13	2			11	
Тема 1.4	11	1			10	
Тема 1.5	12	1			11	
Разом за модулем 1	60	6			54	
Модуль 2						
Тема 2.1	10	1			9	
Тема 2.2	10	1			9	
Тема 2.3	10	1			9	
Тема 2.4	8	1			7	
Тема 2.5	10	1	1		8	
Тема 2.6	12	1	1		10	
Разом за модулем 2	60	6	2		52	

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дебрифінг як метод психологічної корекції посттравматичних стресових розладів.	1
2	Психологічний супровід як модель психологічної допомоги в період кризи.	1
	Разом	2

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, консультації, контрольні заходи, самостійна робота. Використовуються словесні (пояснення, бесіда), наочні (ілюстрація, демонстрація, спостереження), практичні методи навчання. В процесі навчання задіюються технічні ресурси та відео метод.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1, 2	лекції	6	1	6
	семінарські заняття	1	10	10
Індивідуальна самостійна робота				14
Разом за поточний контроль				30
II. Контрольна робота*				30
III. Підсумковий контроль (екзамен) *				40
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

* – види навчальних занять та контрольні заходи для обов'язкового виконання.

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на лекційному занятті:

1 бал отримують здобувачі вищої освіти, які були активними на занятті, актуалізували попередні матеріали, задавали питання.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

9-10 балів – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

7-8 балів – здобувач володіє навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки;

5-6 балів – здобувач орієнтується в обговорюваній тематиці, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні;

3-4 бали – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

1-2 бали – здобувач частково володіє матеріалом;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві

помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка повідомлення, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

13-14 балів – тему розкрито в повному обсязі, всі положення обґрунтовані, є самостійні судження;

11-12 балів – тему розкрито вичерпно, положення обґрунтовані, матеріал повністю взято з літератури;

9-10 балів – тему розкрито в основному, визначення та аргументація взяті з конспекту та основної навчальної літератури;

7-8 балів – тему розкрито не повністю, матеріал повторює положення з лекції, приклади знайдені самостійно та інтерпретовані правильно;

4-6 балів – тему розкрито недостатньо та поверхнево, матеріал повторює положення лекції, приклади з лекції, розуміння недостатньо чітке;

1-3 бали – тему розкрито фрагментарно, приклади не наведені, або не є достатньо зрозумілими здобувачеві;

0 балів – завдання, передбачене на індивідуальну самостійну роботу, здобувачем не виконане.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем з нижченаведеного переліку або індивідуальну темою погоджену з викладачем та самостійно виконати поглиблене дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Витоки і передумови створення служби психологічного забезпечення в ДСНС.

2. Роль та місце психологічної науки в діяльності працівників ДСНС.

3. Психологічні особливості професійної діяльності працівників ДСНС.

4. Успішність службової діяльності працівників ДСНС у контексті професіоналізації особового складу.
5. Психологічний аналіз професійного завдання з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та методика його проведення.
6. Основні психологічні проблеми, на вирішення яких спрямована психологічна робота ДСНС.
7. Соціально-психологічні чинники, які впливають на діяльність працівників ДСНС.
8. Особливості процесу адаптації курсантів відомчих навчальних закладів до умов навчальної і службової діяльності.
9. Особливості професійної адаптації молодих фахівців ДСНС.
10. Критерії ефективної діяльності служби психологічного забезпечення.
11. Проблема оцінки ефективності роботи психолога ДСНС.
12. Професіоналізм та професійна компетентність. Етапи професіоналізації особового складу ДСНС.
13. Нормативно-правова основа психологічної роботи в ДСНС.
14. Організація та планування управління психологічним забезпеченням.
15. Професіограма рятувальника
16. Професіограма психолога ДСНС.
17. Професійно-психологічний відбір як один з напрямів професіоналізації особового складу ДСНС.
18. Особливості професійно-психологічного відбору особового складу на службу в ДСНС.
19. Робота з документами як один з основних засобів психологічного вивчення працівників ДСНС.
20. Соціометричні дослідження у практиці психологічного супроводження особового складу ДСНС.
21. Методичні рекомендації з проведення співбесіди з кандидатами при прийомі на службу в ДСНС або навчання у заклади вищої освіти.
22. Алгоритм вивчення соціально-психологічного клімат психологом в підрозділі ДСНС.
23. Практичні рекомендації щодо покращення або підтримання соціально-психологічного клімат на належному рівні.
24. Профілактика чуток в зоні надзвичайної ситуації.
25. Профілактика панічного настрою серед населення в зоні надзвичайної ситуації.
26. Психологічні особливості поведінки людей в надзвичайних ситуаціях.
27. Основні психічні стани та реакції, що виникають у персоналу ДСНС в екстремальних ситуаціях службової діяльності
28. Ціль і особливості експрес-діагностики в зоні надзвичайної ситуації.
29. Характеристика екстреної психологічної допомоги.

30. Організаційна схема діяльності спеціалістів психологічної служби на місці надзвичайної ситуації.

31. Особливості трансформації основних принципів діяльності спеціаліста-психолога в зоні надзвичайної ситуації.

32. Правила ослаблення психологічної напруженості серед населення.

33. Допомога дитині в зоні надзвичайної ситуації.

34. Екстреної психологічної допомоги постраждалим, які знаходяться в ізоляції.

35. Особливості взаємодії з людьми з інвалідністю, зокрема з порушенням органів зору, слуху, опорно-рухового апарату, з розумовою відсталістю, психічними розладами, та іншими маломобільними групами населення під час надання їм допомоги у разі виникнення та/або загрози виникнення надзвичайних ситуацій.

36. Універсальні методи самопомоги при гострих реакціях на стрес.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт:

25-30 балів – вірно дані відповіді на чотири питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

20-24 балів – в цілому розкриті чотири питання, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

15-19 балів – дані відповіді на три питання;

10-14 балів – дані відповіді на два питання

5-9 балів – дано відповідь на одне питання;

0-4 балів – відповідь відсутня або робота містить грубі помилки.

Контрольна робота є складовою контролю роботи здобувачів вищої освіти, яка виконується у вигляді письмової роботи під час періоду самостійного навчання. Для отримання допуску до підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен виконати контрольну роботу, яка виконується у міжсесійний період та повинна бути подана для перевірки та рецензування викладачу. Здобувачі вищої освіти, контрольні роботи яких пройшли рецензування та зараховані, вважаються допущеними до складання екзамену з дисципліни. Оцінювання контрольної роботи здійснюється у відповідності до визначених критеріїв. У день складання екзамену контрольні роботи на рецензування не приймаються.

Загальні вимоги до оформлення контрольної роботи: написання українською мовою, чіткість побудови, логічна послідовність аргументації відповідей на завдання. Слід використовувати загальноприйняту психологічну термінологію.

Контрольна робота оформляється на аркушах формату А4 без рамок, додержуючись таких розмірів полів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Текст і рисунки набираються на комп'ютері. При підготовці рукопису засобами текстового редактора Word рекомендується дотримуватися таких вимог: шрифт – Times New Roman, розмір 14; міжрядковий інтервал – 1; відступ – 1,25 см; вирівнювання тексту – за

шириною. В таблицях та рисунках допускається використання шрифту розміром 12. Нумерація сторінок має бути наскрізною і подаватися арабськими цифрами зверху справа сторінки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації, але номер сторінки на ньому не ставлять.

Список використаних літературних джерел розміщується з нової сторінки у алфавітному порядку.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат).

Кожен варіант контрольної роботи складається з чотирьох питань. У відповіді на поставленні питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Питання до контрольної роботи:

1. Основні етапи розвитку психологічної служби ДСНС.
2. Основні психологічні проблеми, на вирішення яких спрямована психологічна робота в ДСНС.
3. Основні завдання психологічної служби в структурі ДСНС.
4. Принципи психологічної роботи.
5. Структура психологічної служби ДСНС на норми службового навантаження.
6. Проблеми з якими стикаються здобувачі вищої освіти при адаптації до посади психолога після закінчення ЗВО.
7. Основні фактори, які ускладнюють процес встановлення психологів ДСНС як спеціалістів.
8. Проблема оцінки ефективності роботи психолога ДСНС, диференційна здатність оцінюючих критеріїв.
9. Формальні показники діяльності служби психологічного забезпечення ДСНС.
10. Основні умови, що забезпечують об'єктивність і всесторонність оцінки успішності професійної діяльності психолога ДСНС.
11. Професійна компетентність психолога, її основні показники.
12. Нормативно-правова основа психологічної роботи в ДСНС.
13. Функціональні обов'язки психолога ДСНС.
14. Права психолога в системі ДСНС.
15. За що відповідає та повинен знати психолог в системі ДСНС.
16. Цілі та задачі психологічного вивчення особового складу ДСНС.
17. Особливості професійно-психологічного відбору особового складу

на службу в ДСНС.

18. Перелік методик, які використовуються для відбору на службу в ДСНС.

19. Особливості психологічної профілактики в ДСНС.

20. Психологічний супровід службової діяльності в ДСНС.

21. Особливості професійно-психологічного відбору кандидатів на навчання в освітні заклади ДСНС.

22. Психологічне консультування працівників ДСНС, які перебувають у резерві кадрів.

23. Консультування психологом керівника підрозділу ДСНС при розгляді кандидата для заміщення посади.

24. Надання психологічної допомоги призначеному керівникові ДСНС при входженні в нову посаду.

25. Порядок здійснення поглибленого психологічного вивчення кандидатів на керівні посади в ДСНС.

26. Робота з документами як один з основних засобів психологічного вивчення працівників ДСНС.

27. Опитування як один з основних засобів психологічного вивчення працівників ДСНС.

28. Особливості використання соціометричної методики при вивченні підрозділів ДСНС.

29. План нестандартизованого інтерв'ю для отримання первинної інформації про кандидата на посаду.

30. Спостереження і тестування як один з основних засобів психологічного вивчення працівників ДСНС.

31. Поняття та роль соціально-психологічного клімату в колективах ДСНС.

32. Аналіз параметрів за якими оцінюється соціально-психологічний клімат в підрозділі ДСНС.

33. Алгоритм вивчення соціально-психологічного клімат психологом в підрозділі ДСНС.

34. Практичні рекомендації щодо покращення або підтримання соціально-психологічного клімат на належному рівні в підрозділі ДСНС.

35. Основні положення та вимоги до кабінету психологічного розвантаження особового складу ДСНС.

36. Що повинний робити психолог ДСНС на етапі підготовки, під час та після завершення до екстремальних подій?

37. Які завдання вирішує психолог? Загальні стратегії психологічної допомоги постраждалим в зоні надзвичайної ситуації.

38. Профілактика чуток в зоні надзвичайної ситуації.

39. Профілактика панічного настрою серед населення в зоні надзвичайної ситуації.

40. Яка ціль і способи взаємодії психолога з іншими посадовими особами системи ДСНС під час надзвичайної ситуації?

41. Ціль і особливості діагностичної експрес-бесіди в зоні надзвичайної

ситуації.

42. Ціль і особливості візуальної експрес-діагностики в зоні надзвичайної ситуації.

43. Основні психологічні особливості надзвичайної ситуації.

44. Загальна характеристика екстреної психологічної допомоги.

45. Характеристика основних психологічних періодів розвитку надзвичайної ситуації.

46. Організаційна схема діяльності спеціалістів психологічної служби на місці надзвичайної ситуації.

47. Затверджений порядок організації надання психологічної допомоги в надзвичайних ситуаціях.

48. Завдання та функції зведеної групи екстреної психологічної допомоги. Обов'язки керівника зведеної групи.

49. Особливості трансформації основних принципів діяльності спеціаліста-психолога в зоні надзвичайної ситуації.

50. Правила надання першої допомоги для психологів.

51. Правила ослаблення психологічної напруженості серед населення.

52. Допомога дитині після надзвичайної ситуації.

53. Характеристика екстреної психологічної допомоги постраждалим, які знаходяться в ізоляції.

54. Екстрена психологічна допомога постраждалим при різноманітних негативних психічних станах.

55. Особливості взаємодії з людьми з інвалідністю, зокрема з порушенням органів зору, слуху, опорно-рухового апарату, з розумовою відсталістю, психічними розладами, під час надання їм психологічної допомоги в зоні надзвичайної ситуації.

56. Універсальні методи самопомоги при гострих реакціях на стрес.

57. Перелік речей для «Валізи психолога» та обладнання «Пункту екстреної психологічної допомоги».

58. Загальна характеристика психологічного дебрифінгу.

59. Завдання та структура психологічного дебрифінгу.

60. Характеристика, особливості проведення та призначення різних фаз психологічного дебрифінгу.

61. Характеристика аутодебрифінгу.

62. Розкрийте суть психобіографічного дебрифінгу.

63. Призначення і особливості, принципи розробки буклету психологічної допомоги.

64. Психологічне супровід як модель психологічної допомоги в період кризи.

65. Характеристика діагностичної стадії психологічного супроводу.

66. Загальна характеристика реабілітаційної стадії психологічного супроводу.

67. Характеристика завершуючої стадії психологічного супроводу.

68. Особливості спілкування психолога з людиною в кризовій ситуації.

69. Особливості саморегуляції особистості в стресових ситуаціях.

70. Характеристика самонавіювання за методом Куе.
71. Характеристика аутотренінгу (метод Шульца).
72. Характеристика нервово-м'язової релаксії (метод Джекобсона)
73. Характеристика експрес-методів психічної саморегуляції.

Підсумковий контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

35-40 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

28-34 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

20-27 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

12-19 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

5-11 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0-4 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного екзамену.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з чотирьох питань. Відповіді на питання оцінюються за критеріями досягнення нормативних результатів навчання. Основними вимогами є розуміння ідей та положень, здатність вичерпно та аргументовано їх викласти, висловити та обґрунтувати власну позицію з питань, що розглядаються в ході вивчення дисципліни.

Перелік питань для підготовки до екзамену:

1. Основні етапи розвитку психологічної служби ДСНС.
2. Основні психологічні проблеми, на вирішення яких спрямована психологічна робота в ДСНС.
3. Основні завдання психологічної служби в структурі ДСНС.
4. Принципи психологічної роботи.
5. Структура психологічної служби ДСНС на норми службового навантаження.
6. Проблеми з якими стикаються здобувачі вищої освіти при адаптації до посади психолога після закінчення ЗВО.
7. Основні фактори, які ускладнюють процес встановлення психологів ДСНС як спеціалістів.
8. Проблема оцінки ефективності роботи психолога ДСНС,

диференційна здатність оцінюючих критеріїв.

9. Формальні показники діяльності служби психологічного забезпечення ДСНС.

10. Основні умови, що забезпечують об'єктивність і всесторонність оцінки успішності професійної діяльності психолога ДСНС.

11. Професійна компетентність психолога, її основні показники.

12. Нормативно-правова основа психологічної роботи в ДСНС.

13. Функціональні обов'язки психолога ДСНС.

14. Права психолога в системі ДСНС.

15. За що відповідає та повинен знати психолог в системі ДСНС.

16. Цілі та задачі психологічного вивчення особового складу ДСНС.

17. Особливості професійно-психологічного відбору особового складу на службу в ДСНС.

18. Перелік методик, які використовуються для відбору на службу в ДСНС.

19. Особливості психологічної профілактики в ДСНС.

20. Психологічний супровід службової діяльності в ДСНС.

21. Особливості професійно-психологічного відбору кандидатів на навчання в освітні заклади ДСНС.

22. Психологічне консультування працівників ДСНС, які перебувають у резерві кадрів.

23. Консультування психологом керівника підрозділу ДСНС при розгляді кандидата для заміщення посади.

24. Надання психологічної допомоги призначеному керівникові ДСНС при входженні в нову посаду.

25. Порядок здійснення поглибленого психологічного вивчення кандидатів на керівні посади в ДСНС.

26. Робота з документами як один з основних засобів психологічного вивчення працівників ДСНС.

27. Опитування як один з основних засобів психологічного вивчення працівників ДСНС.

28. Особливості використання соціометричної методики при вивченні підрозділів ДСНС.

29. План нестандартизованого інтерв'ю для отримання первинної інформації про кандидата на посаду.

30. Спостереження і тестування як один з основних засобів психологічного вивчення працівників ДСНС.

31. Поняття та роль соціально-психологічного клімату в колективах ДСНС.

32. Аналіз параметрів за якими оцінюється соціально-психологічний клімат в підрозділі ДСНС.

33. Алгоритм вивчення соціально-психологічного клімат психологом в підрозділі ДСНС.

34. Практичні рекомендації щодо покращення або підтримання соціально-психологічного клімат на належному рівні в підрозділі ДСНС.

35. Основні положення та вимоги до кабінету психологічного розвантаження особового складу ДСНС.

36. Що повинний робити психолог ДСНС на етапі підготовки, під час та після завершення до екстремальних подій?

37. Які завдання вирішує психолог? Загальні стратегії психологічної допомоги постраждалим в зоні надзвичайної ситуації.

38. Профілактика чуток в зоні надзвичайної ситуації.

39. Профілактика панічного настрою серед населення в зоні надзвичайної ситуації.

40. Яка ціль і способи взаємодії психолога з іншими посадовими особами системи ДСНС під час надзвичайної ситуації?

41. Ціль і особливості діагностичної експрес-бесіди в зоні надзвичайної ситуації.

42. Ціль і особливості візуальної експрес-діагностики в зоні надзвичайної ситуації.

43. Основні психологічні особливості надзвичайної ситуації.

44. Загальна характеристика екстреної психологічної допомоги.

45. Характеристика основних психологічних періодів розвитку надзвичайної ситуації.

46. Організаційна схема діяльності спеціалістів психологічної служби на місці надзвичайної ситуації.

47. Затверджений порядок організації надання психологічної допомоги в надзвичайних ситуаціях.

48. Завдання та функції зведеної групи екстреної психологічної допомоги. Обов'язки керівника зведеної групи.

49. Особливості трансформації основних принципів діяльності спеціаліста-психолога в зоні надзвичайної ситуації.

50. Правила надання першої допомоги для психологів.

51. Правила ослаблення психологічної напруженості серед населення.

52. Допомога дитині після надзвичайної ситуації.

53. Характеристика екстреної психологічної допомоги постраждалим, які знаходяться в ізоляції.

54. Екстрена психологічна допомога постраждалим при різноманітних негативних психічних станах.

55. Особливості взаємодії з людьми з інвалідністю, зокрема з порушенням органів зору, слуху, опорно-рухового апарату, з розумовою відсталістю, психічними розладами, під час надання їм психологічної допомоги в зоні надзвичайної ситуації.

56. Універсальні методи самопомога при гострих реакціях на стрес.

57. Перелік речей для «Валізи психолога» та обладнання «Пункту екстреної психологічної допомоги».

58. Загальна характеристика психологічного дебрифінгу.

59. Завдання та структура психологічного дебрифінгу.

60. Характеристика, особливості проведення та призначення різних фаз психологічного дебрифінгу.

61. Характеристика аутодебрифінгу.
62. Розкрийте суть психобіографічного дебрифінгу.
63. Призначення і особливості, принципи розробки буклету психологічної допомоги.
64. Психологічне супровід як модель психологічної допомоги в період кризи.
65. Характеристика діагностичної стадії психологічного супроводу.
66. Загальна характеристика реабілітаційної стадії психологічного супроводу.
67. Характеристика завершуючої стадії психологічного супроводу.
68. Особливості спілкування психолога з людиною в кризовій ситуації.
69. Особливості саморегуляції особистості в стресових ситуаціях.
70. Характеристика самонавіювання за методом Куде.
71. Характеристика аутотренінгу (метод Шульца).
72. Характеристика нервово-м'язової релаксії (метод Джекобсона)
73. Характеристика експрес-методів психічної саморегуляції.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися, до заняття не допускаються).
3. З навчальною метою під час заняття мобільними телефонами та планшетами дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
5. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності.
6. Викладач буде вдячний, якщо здобувач надасть відгук щодо якості навчання та висловіть свої пропозиції з покращення змісту курсу та форм роботи.

Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Актуальні дослідження в сучасній вітчизняній екстремальній та кризовій психології Т.2: монографія / за заг. ред. В.П. Садкового, О.В. Тімченка. Х: НУЦЗУ, 2022. 436 с.
2. Боснюк В.Ф. Психологічний спецпрактикум з екстремальної та кризової психології: курс лекцій. Х.: НУЦЗУ, 2021. 76 с.
3. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану / Навчальний посібник за загальною редакцією М. Ковалю. Львів: ЛДУ БЖД, 2023. 306 с
4. Екстремальна психологія: Підручник за заг. ред. проф. О.В. Тімченка. К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. 502 с.

5. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Ника-центр, 2006. 580 с.

6. Кризова психологія: Навчальний посібник за заг. ред. проф. О.В. Тімченка. Х.: НУЦЗУ, 2010. 401 с.

7. Наказ МВС України від 31.08.2017 № 747 «Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій»

8. Оніщенко Н.В. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти: монографія. 2014. 584 с.

9. Основи психологічного забезпечення діяльності МНС: Підручник за заг. ред. В.П. Садкового. Х.: УЦЗУ, 2009. 244 с.

10. Психологічні наслідки перебування рятувальників у зоні проведення антитерористичної операції: монографія / За заг. ред. Н.В. Оніщенко, О.В. Тімченка. Х.: ФОП Панов А.М., 2019. 176 с.

11. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Л. Туриніна. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 160 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології НУЦЗУ. Режим доступу: <http://extrpsy.nuczu.edu.ua/>

2. Збірка наукових праць «Проблеми екстремальної та кризової психології». Режим доступу: <http://dcpp.nuczu.edu.ua/uk/>

Розробник:

Валерій Боснюк, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах кандидат психологічних наук, доцент